

Gençliğin Anlam Arayışı- Mehmet Görmez | Yunus Örnek

İDE AKADEMİ | DÖNEM ÖDEVİ 2022-2023

GİRİŞ:

Mehmet Görmez hocanın bu eseri günümüz gençlerinin din sorgulamalarının anlam arayışlarına günümüz dünyasıyla bağlantısının ne olduğunu medyanın ne tür bir etkisi olduğunu günümüz gençlerine dini anlatmada nasıl bir yol izleneceği üzerine durmuştur .

Eser sekiz ana başlık ile üç ek başlıktan oluşmaktadır hocamız bu eserinde yalın ve anlaşılır bir dil kullanmıştır günümüz gençlerine hitap edercesine kaleme almıştır .

İNSANIN ANLAM ARAYIŞI:

İnsanoğlu varlığın ve Kainatın manasını varoluşunun gayesini yaratılışının hikmetini anlamlandırmakla mükellef bir varlıktır Nereden geliyorum? Nereye gidiyorum? Ne için var oldum? Yaratılış gayem nedir? Bu hayatta nasıl bir anlam ifade ediyorum? hayatın manası yaşamın gayesi nedir? Bu soruların cevabını bulamayan bir insanın anlam krizine düşmesi kadim dilimizdeki tabirle 'mana buhranına girmesi boşluğa kapılması anlamsızlık girdabına kapılması kaçınılmazdır.

İNSANIN ANLAM KRİZİ:

Eserin devamında hocamız Bilhassa aydınlanma ile birlikte Batı felsefesi düşüncesinin dünyaya Egemen olmasıyla insanlık anlam arayışı içinde kendine yeni bir yol belirlediğinden bahseder, artık bir tanrıya Haşa Allah'a ihtiyaç olmadığını ilahi bir kitaba ve bir peygambere de gerek kalmadığını iddia eden düşünceler ortaya çıkmıştır, Anlam krizine giren insan kendisini yalnız hissetmekte kendisine yabancılaşmakta belirsizlikler dünyasında kaos içerisinde bir hayat sürdürmekte güvensizlik duygusuna kapılmakta sahipsizlik ve köksüzlük yaşamaktadır bu durumda insan mutluluğa sadece geçici bir takım arzuların tatminine indirgemekle yetinir.

Anlam krizinin diğer bir boyutu ise insanın ölümü anlamlandıramamasıdır ölümü anlamlandıramayan kalbinde ruhunda vicdanında bir yere oturtamayan insan daima bir korku kuşku hissediyor ruhunda, sürekli bir azap duyuyor Peki bu anlam krizinin çaresi nedir? Hayatın da ölümün de insanoğlunu tatmin eden en makul izahını Allah'ın dini ortaya koymuştur.

Kitapta dikkat çekici en en önemli hususlardan birinde şu Akıl ve felsefe düşündürür din ise anlamlandırır aslında bütün ilahi dinler ilahi kitaplar bütün peygamberler insanlığı bu anlam krizinden çıkarmak için gönderilmiştir yüce kitabınıza göre hiçbir şey abes yaratılmamıştır varlıkta ve Kainatta gayesiz anlamsız faydasız hiçbir şey yoktur. Allah bizi boş yere yaratmamıştır Allah gökleri yeri ve arasındakileri oyun olsun diye de yaratmamıştır gökleri yerin Ve ikisi arasındaki bütün varlıkların uğruna yaratıldığı bir hakikat vardır bu hakikat hayatın manasıdır varoluşun gayesidir yaratılışının hikmetidir.

Hayatında ölümün de anlamı iyi işler yapmak güzel ameller işlemek ve erdemli davranışlar sergilemektir Allah ve Resulü bize bir çağrıda bulunur ve bu çağrının icabet edene hayat verdiğini şöyle hatırlatır 'ey iman edenler sizi hayat verecek şeylere çağırdıklarında Allah ve resulünün çağrısına uyun .

GENÇLİĞİN ANLAM ARAYIŞI:

Kitabın devamında hocamız Gençlerin din ile ilişkisindeki değişimin anlamı gençlik dinden kopuyor mu? Dine mesafeli bir gençlik mi geliyor? Sıkça ifade edildiği gibi yeni bir ateizm deizm dalgasıyla mı karşı karşıyayız yoksa bu tartışma sadece kuru bir iddiadan yalnızca bir söylemden mi ibaret eğer bu iddia doğruysa bunun sebepleri nelerdir? bu tartışmaları bir rahmete dönüştürmek mümkün müdür? bu soruları soruyor hocamız.

Günümüzde gençlerin din ile ilişkilerinde bir dönüşümün yaşandığı muhakkak hocalarımız ` ancak kendi okumalarımla da incelediğim önemli araştırmalar ve raporlarda doğuda ve batıda pek çok ülkeyi yaptığım seyahatlerde dediğim gözlemlerde hepsinden önemlisi zaman zaman geçlerle bir araya gelip çay içip dertlerinizi sohbetlerinizde vardığım netice gençlerin dünyasındaki değişimin değilim agnostisizm ya da yüzyılın başında cereyan eden felsefi ateizm olmadığıdır' bu sonuca ulaşıyor hocamız.

Bugün gençlerimiz yeni bir anlam arayışı içindedir evet bugün gençlerin dini soruları var? Yeni sorgulamaları var? yeni itirazları vardır dijitalleşme ile birlikte her türlü bilgi bir Metaya dönüştü dini bilginin bütünlüğü bozuldu bir bilgi kaosu ve yorum anarşisi ortaya çıktı din online kürsülerden bir çatışma alanına dönüştü dijitalleşme ile birlikte görsel idrak egemen oldu.

Gençliğin dini sorgulamalarının 7 sebebine kitabımız şöyle değinir:

Birincisi bir insan ilişkisi İslami olanla insani olan karşı karşıya getiriliyor oysa din insanı yüceltmek, insana değer vermek, insanı onurlandırmak için gönderilmiş ilahi bir nizamdır dini olan insanidir, insani olan İslamidir din fitrattır o halde sen Hanif olarak bütün varlığınla dine yönel Allah insanlara hangi fitrat üzere yaratmışsa ona yönel, Allah'ın yaratmasında değişme olmaz işte değer ile donatılmış doğru din budur

ikincisi ise gençlerin sorunlarının sorgulamalarının yoğunlaştığı ikinci başlık din Dünya ilişkisidir bir hadisi yanlış anlayarak dünyanın Mümine zindan kafiye Cennet olduğunu söylüyorlar bu çatışmada da gençler tercihini hayattan ve yaşadığı dünyadan yana yapıyor, halbuki helal dairesini daraltmak haramları arttırmaktan başka bir işe yaramaz Kur'an bize helal dairesini genişliğini hatırlatır hatta bu hususta bizi ikaz eder Allah'ın kulları için yarattığı ziyneti temiz ile iyi rızıkları kim haram kılabilir, onlar dünya hayatında müminlere yaraşır; ağzınıza geldiği gibi yalan yanlış konuşarak bu helaldir bu haramdır demeyin elbette kitap ve sünnette dünyaya yönelik eleştiriler Yok değil ancak kötülenen dünya değildir ahireti yok sayan dünyevileşmedir hocamız; Sekülerizmi eleştirelim derken dünyayı aşağılamaya kalkışıyoruz.

Üçüncüsü ise gençlerin sorunlarının sorgulamalarının yoğunlaştığı 3 başlık din akıl ilişkisine dairdir akli olanla dini olanı karşı karşıya getirilmesi akli kötüleyen din anlayışları yaygınlık kazanıyor, halbuki akıl vahyin biricik muhatabıdır akıl Allah'ın nurundan bir parçadır. günümüz dünyasında rasyonalizmi eleştirelim derken akli aşağıılıyor hatta inkar etmeye kalkışıyoruz biz kişiden kişiye değişen arzuların esiri olmuş akıldan bahsetmiyoruz bilakis ibadet olarak telakki edilen övgüye layık olan akıldan ve davranıştan bahsediyoruz.

Dördüncüsü ise din bilim ilişkisidir eğitim sistemi nedeniyle gençler laboratuvarında öğrendikleri yaratılış ile din dersinde anlatılan yaratılış ve kainatın işleyişi arasında kalıyor, bilimsel yaklaşımlardan yalnızca biri olan pozitivizm ve eleştirelim derken bilimi aşağılamaya inkar etmeye kalkışıyoruz sünnetullah dediğimiz Allah'ın kainata koyduğu kanunlar ile insana gönderdiği kanunlar olan din arasında bir çelişki yoktur.

İlimlerin tevhide bozuldu medeniyetimizin intiharı pahasına ilimleri dini olan ile olmayan diye ikiye ayırdık tenzil ile tekvini bir bütün olarak ele alamadık ve bu sebeple din bilim ilişkisini çelişkiden kurtaramadık.

İlimlerin tevhide bozuldu medeniyetimizin intiharı pahasına ilimleri dini olan ile olmayan diye ikiye ayırdık tenzil ile tekvini bir bütün olarak ele alamadık ve bu sebeple din bilim ilişkisini çelişkiden kurtaramadık.

Beşincisi ise din kültürü ilişkisidir en büyük hata toplumun peygamberin gönderildiği kavmin örfünü adetini geleneğini kültürünü din haline getirmektir vahiy kültürün bir ürünü olarak okumak ne kadar yanlış ise kültürü din haline getirmek de o kadar yanlıştır, dinin yüklenmediği sorumlulukları insanlara yüklemeye kalkışıyoruz tüm bu sebeplerle fitrata bizden daha yakın olan gençler fitrata aykırı olan bu yükleri din adına da olsa haklı olarak taşımak istemiyorlar.

Altıncısı ise din ahlak ilişkisidir ideolojik sekülerizmin ahlakı dinden ayrıma çabalarına bizler de dini ahlaktan ayrılarak destek veriyoruz halbuki ahlak dininin ibadetin gayesidir dinin ahlaktan ayrılması , dinin kendisinden ayrılması demektir

Yedincisi ise insan Allah ilişkisinin temellendirilme biçimidir halbuki insan Allah ilişkisi bir misaktır, bir sözleşmedir, bu sözleşme ikiye ayrılır biri şahadet misakı bir diğeri ise emanet misakıdır; şahadet misakı insan Allah ilişkisinin bir şahit meşhud ilişkisi haline getirir emanet misakı ise insan Allah ilişkisini emanet boyutuna taşır ve karşılıklı bir Güven sözleşmesine dönüştürür bu da sahip olunan her şeyi emanet gören bir hayat yaşamayı gerektirir.

Kısacası yanlış din söylemleri ideolojik hümanizmi eleştirirken insaniliği kötülemek sekülerizmi eleştirirken akli kötülemek pozitivizm mi eleştirirken bilimi kötülemek gibi bir hataya düşüyor

Gençlerin din sorgulamalarının çözüm yollarının ne olduğuna baktığımızda ise:

Bu hayatta önemli olan insanın yaratılışının gayesini varoluşunun sebebini hayatın hikmetini unutmamasıdır, okullarınızda tekvin ile tenzili birbirinden ayırmayın doğu batı kadim cedid tefrikiye gitmeden bir bütünlük çerçevesinde okuyun inancınızın şahıslar üzerine bina etmeyin zira hakikat kimsenin tek elinde değildir kişi hakk'a göre tarif edilir hak kişiye göre tarif edilmez.

İnsanın Rabb'i ile 3 misakı:

İslam'ın bidayetinde en önemli husus insan Allah ilişkisini temellendirmek olmuştur Hasan-ı Basri Allah ilişkisini merhamet üzerine kurmak istemiştir adaleti ihmal eden bir merhamet sorun olunca mutezile mektebi bu ilişkiyi Adalet üzerine kurmuştur, bu adalet beraberinde ilahi iradeyi yer yer sorgulamayı doğurduğu için eş'ari kelamı insan Allah ilişkisini irade ve kudret üzerine bina etmiştir irade ve kudret temellendirmesi akli sorgulamalara yol açtığı için İmam maturid'i bu ilişkiyi her insana ve her hadiseye ayrı ayrı uygulanabilecek şekilde Hikmet üzerine kurmuştur

Yeni bir insan Allah ilişkisinin temellendirilmesine bakıldığında ;

Misak iki tarafın karşılıklı güven sözleşmesi demektir Misak karşılıklı güvene dayalı ilahi bir sözleşmedir, 'onlar Allah'a verdikleri sözü yerine getirirler misaklarını asla bozmazlar' bu ayette ifade edilen misak nedir? diye sorduğumuzda Kur'an'da mümin ile Allah'ın arasında 3 misaktan söz edildiğini görürüz şahadet misakı, emanet misakı, risalet misakı şahadet misakı imanın temelidir, eşhedü derken aslında bu misakımızı tekrar etmiş oluruz insan rabbine şahit olurken Rabbi de kuluna şahit olur fitrat şahadet misakının hafızasıdır.

İnsan bu fitrat ile doğar din fitrattır emanet misakı ise bu misaka göre her şey insana emanet edilmiştir insanın Varlık ve evrenle ilişkisi bir egemenlik ve mülkiyet ilişkisi değildir bir emanet ilişkisidir birinci misak insan Allah ilişkisinin esaslarını belirlerken bu ikinci misak ise insan ile dünya ve alem arasındaki ilişkiyi tanzim eder biz emaneti göklere yere ve dağlara arz ettik ancak onlar emaneti yüklenmekten kaçındılar fakat göklerin yerkürenin ve dağların yüklenmek istemediği emaneti insan yüklendi.

Teklif, irade, akıl, hilafet, velayet, ahde riayet gibi pek çok kelime ile tefsir edilmiştir risalet misakına baktığımızda Allah ile peygamberler arasındadır Allah'ın peygamberle yaptığı risalet misakı da aslında onlar aracılığıyla ve onların şahsında insanlarla yaptığı bir misaktır.

BEŞERİYET ADEMİYET İNSAN:

Yaratıcının elçisi olarak adam'den Hatem'e nice peygamberler geldi ve getirdikleri kutsal kitaplarla insana kılavuzluk etti gün insan nedir sorusu insanoğlunun en önemli konusu olmaya devam ediyor zaman ilerledikçe insanın manası insanlığın anlamı ve insan tasavvuru hakkındaki sorular daha da önem arz ediyor beşeri bilimlerin her biri insanlığı kendi zirvesinden ele alır felsefe insanı akıl eden ve düşünen bir varlık olarak tanımladı , psikoloji onun Ruhi cihetine yöneldi, sosyoloji insanı toplumsal bir varlık olarak tahlil etti antropoloji ise insanın tarihsel boyutunu konu edindi, hatta İslami illerde insanı farklı yönleriyle ele aldı

kelam insanın mümin boyutu ile ilgilenirken fıki onun teklifi muhatabı olarak gördüğü tasavvuf ise insanın aşkı manevi boyutuna yöneldi Psikoanalistlerin etkisinde şekillerin modern dönem Batı düşüncesinde geliştirilen

Üstün insan modeli kainatı ve varlığı çatışmacı bir yaklaşım ile ele alıyor özellikle dijitalleşme ve iletişim devrimleri ile birlikte hayatımıza yön veren tüm alanlar bu düşüncenin ortaya koyduğu Üstün insan tasarımları üzerinden şekillendirip durdu.

YENİ BİR İSLAM İNSAN TASAVVURU AHSEN-İ TAKVİM FELSEFESİ

Eserde hocamız Kur'an çerçevesinde beşeriyet ademiyet ve insaniyet arasında ilahi dengeyi doğru kurabilen insanı tahkim eden bir tasavvurdur , beşer beşeriyet. Arapça beşer insan vücudunu örten deri demektir beşeri ifade eder insanın sureti şekli şemali anlamda kullanıldığı görülür beşer sudur, topraktır, çamurdur, ettir, kemiktir, cilttir, Adem ademiyet zannedildiği gibi adem'den söz eden ayetler birey olarak Hz Adem için değildir Adem'in şahsında tüm insanlık içindir Adem kelimesinden türeyen Adem kavramı insanın zahiri manasına değil onun batınını Yani iç dünyasını ifade eder

Kur'an-ı kerim'e göre beşerin ademiyeti yükselişini 5 değer ile açıklayabiliriz, Birincisi ilahi nefa ona tam şeklini verip ruhundan üflediğim vakit Hemen onun için secdeye kapanın burada meleklerin secdesi beşere değil beşeri Adem kılan değerlerdir meleklerin secde ettiği varlık beşer değil ademdir meleklerin secdesi Adem'in şahsında ademiyettir ikincisi ilahi değer 'Andolsun bir insanoğlunu Mükerrerrem kıldı ona değer verdik' Onur bahsettik onları karada ve denizde taşıdık kendilerine birer rızıklar verdik ve onları yarattıklarımızın çoğundan Üstün kıldık der

Üçüncüsü temyiz kabiliyeti insanın iyi ile kötüyü doğru ile yanlış güzel ile çirkini ayırt etme kabiliyetine sahip olmasıdır dördüncüsü ise ilim Hikmet ve marifettir beşeri Adem kılan 4 büyük değer onun ilim ile donatılmış olmasıdır ademi bütün isimleri öğretti buyurarak bu durumu açıkça ifade eder beşinci ve en sonuncusu ise hilafet Kur'an'a göre beşeri Adem yapan değerlerden birisi de onun Allah'ın yeryüzündeki halifesi olmasıdır

HAKİKAT ARAYICISININ YOL HARİTASI

İslamı esas alarak hakikat arayışı içinde olan ilim fikir ve Gönül ehli dini hayatı üçe ayırmışlardır bir Allah'ı hakıyla bilmek ve tanımak ki Buna ilki Marifetullah diyoruz ikincisi nefsi her türlü kötülüklerden arındırmak başka bir ifade ile kendimizi bilmek ve tanımak ki buna tezkiye nefis diyoruz

üçüncüsü ise salih amel sahibi olmak davranışlarımızı düzeltmek daima iyilik yolunda olmak hem kendimize hem başkasıyla hem de alemle ilişkilerimizi müslümanca yürütmek ki buna da tashihi amel ediyoruz.

DİN TARTIŞMALARI VE İHTİLAF AHLAKI:

Dijitalleşme ile birlikte bu tartışmalar ümmetin toplumun her kesimini kuşattı dini bilgiyi yaygınlaştı fakat bütünlüğünü kaybetti parçalandı dahası dijitalleşme bir bilgi kaosu bir yorum anarisi ve bir fetva kargaşası doğurdu her şeyden önemlisi bu tartışmalar dinin kutsiyetini ve masumiyetini aşındırıyor dinin giderek birleştirici olma özelliğini ortadan kaldırıyor.

Bugün sıcak çatışma alanlarının neredeyse tamamı İslam dünyasında olduğu halde ümmeti Ateş dolu çukurların kenarlarına getiren benzeri din tartışmaları maalesef hala devam ediyor Kur'an dinlerini bölüp gruplara ayrılanlardan olmayın' buyurduğu halde dinin en teferruat meseleleri üzerinden Hala derin ayrışmalar yaşanıyor.

İhtilaf ahlakı İslam şahısların cemaatlerin, tarikatların, siyasetlerin, diyanetlerin, ilahiyatların, temsil edeceği bir din değildir dinin Baki hakikatleri fani şahsiyetler gruplar kurumlar üzerine bina edilemez İslam ancak güzel ahlakla temsil edilir.

SANAL EKRAN UYGARLIĞINDA HAYA İLE HAYAT BULMAK:

Sanal bir dünyaya mahkumiyet korona virüs süreci ile birlikte daha da arttı çocuklarımızın gençlerimizin eğitimi artık bu dijital mecra üzerinden yürüyor dijitalleşme sanatsal etkinliklerimizi kültürel faaliyetlerimizi hatta dini

faaliyetlerimizi dahi artık dijital mecralarda icra ediyoruz. Dijitalleşme uygarlığımızı bütün mensuplarını pasif birer seyirciye dönüştürüyor bu uygarlığın en büyük hareket noktası akıl değil gözdür en büyük eylemi düşünmek değil bakmaktır müşahade etmek değil seyretmektir.

İnsan idrak sahibi bir varlıktır D.R.K kökünden gelen idrak hem mantık ilminin hem felsefenin hem de psikolojinin bir kavramıdır, insan kendisi de dahil dışındaki bütün varlık alemini aklıyla kalbiyle huylarıyla idrak eder Kur'an varlığı eşyayı ve kainatı bir bütün olarak kavrayan külli idraki Nazar diye isimlendirir, 'Allah'ın rahmetinin eserlerine nazar et yeryüzünde gezip dolaşın ve Nazar edinin gibi ayetlerde bizden istenen şey küllü idraktır Görsel idrakin egemenliği sadece surete şekle imaja takılıp kalınan bir idrak seviyesidir bu nedenle eksik bir idraktır görsel idrak Egemen olunca insan her hakikati suret üzerinden idrak etmeye başlıyor seyircinin idrakinde belirleyici olan suret oluyor

Eserin devamındaki üç ek başlığa baltığımızda ise bunları şöyle listeleyebiliriz

- BATI İSLAM'A NEDEN HZ PEYGAMBER ÜZERİNDEN SALDIRIYOR
- DİN VE MEDENİYET AÇISINDAN KUDÜS VE MESCİD-İ AKSA
- İSLAM MEDENİYETİNDE MABET HUKUKU VE AYASOFYA

SONUÇ: Mehmet Görmez Hocamızın eserine baktığımızda genel olarak şu yargıya varmak mümkündür: hocamız, günümüz gençlerine hitap eden yeni bir din dilini istiyor eskilerin uyguladığı yol ve yöntemlerin günümüz nesli için artık bir işe yaramadığı görülür, çünkü dünya eski dünya değil artık medya, iletişim ve bilgi çağında olan bir dünyada yaşıyoruz gününün önemli bir kısmını sosyal medya ortamında geçiren bir gencin elbette ki maruz kaldığı din söylemlerinin etkisiyle dini anlamlandırması da elbette farklı olacaktır. Bundan dolayı günümüz din Alimlerinin bu mecraaya seslenebilecek şekilde bir din dilini geliştirmelerinin gerekli olduğu görülür gerçekten de sosyal medya ortamlarına baktığımızda cemaatlerin, dinin gerçek hakikatini elinde bulundurduğunu iddia eden fırka ve kişilerin olduğu görülür en önemli hususun gençlere iyi bir medya okur yazarlık eğitimin verilmesi ve Müslüman bir gencin neyin doğru neyin yanlış olduğuna karar verebilecek kabiliyete erişmesi gerekiyor.